

Atatürk Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi
Dergisi

Hakemli Dergi

15/2001

Atatürk Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi, Kampüs
Tel: 0442 218 71 73
Faks: 0442 233 11 35
e-Mail: erilfak@atauni.edu.tr

Atatürk Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi Dergisi
15/2001

YAYIN KURULU

Prof.Dr. Bahattin KÖK

(Başkan)

Prof.Dr. Süleyman TULUCU

Doç.Dr. Niyazi USTA

Doç.Dr. A.Rafet ÖZKAN

Yrd.Doç.Dr. M.Hanefi PALABIYIK

Kapak, iç Tasarım ve Baskı

İlahiyat Fakültesi Bilgi İşlem Bürosu

ve

Yayın Servisi

Baskı Tarihi:

Temmuz 2001

İÇİNDEKİLER

Teolojik Geri Kalmışlık Üzerine

Prof.Dr. Beyza BİLGİN

9-30

Konferans Metni

Prof.Dr. Necati ÖNER

31-34

Din Sosyolojisi

Agnès Rochefort-Turquin / Çev: Prof.Dr. Yümni SEZEN

35-60

Osmanlı'da Siyaset Sosyolojisi Tarihçesine Kısa Bir Bakış

Doç.Dr. Niyazi USTA

61-74

Türk Atasözlerinde İnsan

Yrd.Doç.Dr. H.Ömer ÖZDEN

75-105

Ebû Bekir Râzi'de Beş Ezeli İlke

Yrd.Doç.Dr. İbrahim Hakkı AYDIN

107-144

Heteredoks İnanç ve Davranışlar Ölçeği Üzerine Bir Deneme

Yrd.Doç.Dr. Faruk KARACA

145-168

İnsan Allah'ın Halifesi midir?

Yrd.Doç.Dr. Veysel GÜLLÜCE

169-214

İhtilafın Menşei, Konusu ve Çeşitleri

Yrd.Doç.Dr. Zeki YILDIRIM

215-248

Arap Şiiri ve Hikâyecilik Antere Örneği

Yrd.Doç.Dr. İbrahim YILMAZ

249-266

Mukayeseli Hukukta Evlat Edinme Problemi

Yrd.Doç.Dr. Murtaza KÖSE

267-306

Müslüman Bir Aydın Olarak Fazlur Rahman

Frederich Mathewson Denny Çev: Yrd.Doç.Dr. Ruhattin YAZOĞLU

307-323

Hadislerde "Üslûb-İ Hakîm" ve Önemi

Yrd.Doç.Dr. Adem DÖLEK

325-341

İfk Olayının Etkileri ve Olayla İlgili Ortaya Konan Tavırlar

Arş.Gör. Seyfullah KARL

343-382

İhtilafın Menşei, Konusu ve Çeşitleri

Yrd.Doç.Dr. Feri Karaca

145-168

Müslüman Bir Aydın Olarak Fazlur Rahman

Frederich Mathewson Denny Çev: Yrd.Doç.Dr. Ruhattin YAZOĞLU

307-323

BİLİM KURULU

Prof.Dr.A. Saim KILAVUZ
Prof.Dr.Abdulkuddüs BİNGÖL
Prof.Dr.Abdullah AYDINLI
Prof.Dr.Abdurrahman ÇETİN
Prof.Dr.Abdurrahman KÜÇÜK
Prof.Dr.Abdusselam ULUÇAM
Prof.Dr.Bahattin KÖK
Prof.Dr.Bayraktar BAYRAKLI
Prof.Dr.Bekir TOPALOĞLU
Prof.Dr.Davut YAYLALI
Prof.Dr.Ekrem SARIKÇIOĞLU
Prof.Dr.Fahrettin ATAR
Prof.Dr.H. Yunus APAYDIN
Prof.Dr.Hakkı ÖNKAL
Prof.Dr.Hamza AKTAN
Prof.Dr.Hamza GÜNDOĞDU
Prof.Dr.Hasan Kamil YILMAZ
Prof.Dr.Hasan ONAT
Prof.Dr.Hasan ŞAHİN
Prof.Dr.Hayati HÖKELEKLİ
Prof.Dr.Hayrani ALTINTAŞ
Prof.Dr.Hüsnü SUBAŞI
Prof.Dr.İbrahim ÇALIŞKAN
Prof.Dr.İbrahim CANAN
Prof.Dr.Kerim YAVUZ
Prof.Dr.M. Kemal ATİK
Prof.Dr.M. Nur DOĞAN
Prof.Dr.Mahmut KAYA
Prof.Dr.Mehmet AYDIN
Prof.Dr.Mehmet BAYRAKTAR
Prof.Dr.Mehmet DEMİRCİ
Prof.Dr.Mehmet ERKAL
Prof.Dr.Mehmet Faruk BAYRAKTAR
Prof.Dr.Mehmet S. AYDIN
Prof.Dr.Metin YURDAGÜR
Prof.Dr.Mustafa UZUN
Prof.Dr.Nasuhi Ünal KARAASLAN
Prof.Dr.Nesimi YAZICI
Prof.Dr.S. Kemal SANDIKÇI
Prof.Dr.S. Hayri BOLAY
Prof.Dr.Sabri HİZMETLİ
Prof.Dr.Sadık KILIÇ
Prof.Dr.Şerafettin GÖLCÜK
Prof.Dr.Ünver GÜNAY
Prof.Dr.Yusuf Şevki YAVUZ
Doç.Dr. Halis AYHAN
Doç.Dr. İbrahim EMİROĞLU
Doç.Dr. M.Tahir YAREN
Doç.Dr. Mehmet ÖZDEMİR
Doç.Dr. Nasrallah HACİMÜFTÜOĞLU
Doç.Dr. Niyazi USTA
Doç.Dr. Recep YAPAREL

Prof.Dr.Ali AKTAN
Prof.Dr.Ali BARDAKOĞLU
Prof.Dr.Ali Osman KOÇKUZU
Prof.Dr.Ali TOKSARI
Prof.Dr.Ali YILMAZ
Prof.Dr.Asri ÇUBUKCU
Prof.Dr.Beşir GÖZÜBENLİ
Prof.Dr.Beyza BİLGİN
Prof.Dr.Celal KIRCA
Prof.Dr.E. Ruhi FIGLALI
Prof.Dr.Erdoğan FIRAT
Prof.Dr.Fahrettin OLGUNER
Prof.Dr.Hayri KIRBAŞOĞLU
Prof.Dr.Hulusi KILIÇ
Prof.Dr.Hüsamettin ERDEM
Prof.Dr.Hüseyin ALGÜL
Prof.Dr.Hüseyin AYDIN
Prof.Dr.Hüseyin ELMALI
Prof.Dr.Hüseyin PEKER
Prof.Dr.Hüseyin TURAL
Prof.Dr.Hüsnü Ezber BODUR
Prof.Dr.İbrahim BAYRAKTAR
Prof.Dr.İbrahim Kafi DÖNMEZ
Prof.Dr.İzzet ER
Prof.Dr.Lütfullah CEBECİ
Prof.Dr.Mevlüt GÜNGÖR
Prof.Dr.Mevlüt ÖZLER
Prof.Dr.Muharrem ÇELEBİ
Prof.Dr.Muhittin SERİN
Prof.Dr.Münir KOŞTAŞ
Prof.Dr.Murtaza KORLAELÇİ
Prof.Dr.Mustafa BAKTİR
Prof.Dr.Mustafa FAYDA
Prof.Dr.Mustafa KARA
Prof.Dr.Mustafa TAHRALI
Prof.Dr.Naci OKCU
Prof.Dr.Nusret ÇAM
Prof.Dr.Osman TÜNER
Prof.Dr.Saim YEPREM
Prof.Dr.Salih AKDEMİR
Prof.Dr.Selahattin PARLADIR
Prof.Dr.Süleyman TÖLÜCÜ
Prof.Dr.Şükrü ARSLAN
Prof.Dr.Yümni SEZEN
Doç.Dr. Ali EROĞLU
Doç.Dr. Hasan AKSOY
Doç.Dr. İrfan AYCAN
Doç.Dr. Mehmet ÖZKARCI
Doç.Dr. Mualla SELÇUK
Doç.Dr. Nuri ÖZCAN
Doç.Dr. Recep KILIÇ
Doç.Dr. Vahdettin BAŞCI

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisiyle ilgili bazı ilkeler

1. Bu dergi, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin yayınıdır.
2. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2001 yılından itibaren Hakemli dergi olarak yayınlanmaktadır.
3. Dergide yer alan yazılar, yayın kurulu tarafından incelendikten sonra üç bilim kurulu üyesine gönderilerek incelettirilir. Hakemlerden gelen raporlar doğrultusunda, Yayın Kurulu, yazının düzeltilip basılmasına veya basılmamasına karar verir. Yayınlanmayan yazılar yazarlara iade edilmez.
4. Dergide yer alan yazıların yayın hakları saklı olup, yazıların tamamı veya bir kısmı kaynak gösterilmeden iktibas edilemez.
5. Yazıların dil, üslub ve içerik yönünden, ilmî ve hukukî her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir. Açıklanan görüşler, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayın kurulunu, herhangi bir şekilde bağlamaz.
6. Dergide, Fakültemiz Öğretim elemanlarının yanı sıra, başka araştırmacıların ilmi yazılarına da yer verilebilir.

SUNUŞ

Sosyal Bilimler, en yüksek oranda, zamanın akışına ve çağların aşındırmasına karşı koyan, dayanan ve direnç gösteren bilimlerdir. Bu bakımdan söz konusu bilimlerin, değişik alanlarında ortaya konulan eserler, büyük çoğunlukla eskidikçe değerleri artabilir ve kaynak oluşturacak bir duruma bile gelebilirler. Din, dil, edebiyat, tarih ve felsefe gibi tüm sosyal bilimler, insanların, güzelliklerini, çirkinliklerini, acılarını, tatlılarını, inişlerini, çıkışlarını, doğrularını ve yanlışlarını yansıtırlar; bunun bir sonucu olarak kişiye yön verir ve yol gösterirler. Geçmişle gelecek arasında bir bağ oluşturur ve bir köprü görevi üstlenirler. Bu ilimler, insanların ruhlarındaki kıpırdanışları, kımıldanışları, kaynaşmaları, dalgalanmaları, fırtınaları ve sessizlikleri dışa yansıtırlar; bundan dolayı da, inançları, düşünceleri, görüşleri, anlayışları, kavrayışları ve meslekleri ne olursa olsun tüm insanlarla içiçe yaşar ve onların birer parçaları gibi kopmadan varlıklarını sürdürürler. Belirtilen nedenlerle sosyal bilimler, yüz çevirilmesi ve gözardı edilmesi hiç bir biçimde uygun olmayan bilimler olarak düşünülmelidirler. Din, dil ve tarih gibi sosyal bilimler, bir ulusu dimdik ayakta tutan ve o milletin öteki milletler arasında eriyip yok olmasına imkan vermeyen bilimlerdir. Kısaca belirtmek gerekirse, söz konusu bu bilimlerin bütünlüğü olan kültür, bir milletin kendisine özgü ortak varlığıdır. Kendisine özgü bu farklı kültür varlığı bir millet için hava, su ve gıda ölçüsünde değerlidir.

İlahiyat fakülteleri, sözü edilen üç temel bilim alanlarından biri olan din konusunu, akademik anlamda ve en büyük oranda ele alma, inceleme ve araştırma gibi onurlu, ülkemiz ve milletimiz için yararlı ve o ölçüde kutlu bir görev üstlenmişlerdir. Genel anlamda belirtmek gerekirse, İlahiyat fakülteleri, din, dil, tarih ve felsefe gibi dört temel alanda eğitim ve öğretim yapan kurumlardır. Öteki alanlarla birlikte, özellikle İslam Dini'ni bütün yönleriyle işleyen ve ona yeni yorumlar getiren bu kurumlar, bu nitelikleriyle millî ve manevi değerlerimize en güzel ve olgun anlamda güç kazandırmaktadırlar. Bu kurumlar, ülke bütünlüğümüzü korumada, milli benliğimizi ve kimliğimizi sağlamlaştırmada, insanlarımızı birbirleriyle kaynaştırmada ve dolayısıyla köklü bir kardeşlik duygusu aşılama büyük görev ve sorumluluklar yüklenmiş bulunmaktadırlar.

Fakülteler, en yüksek bilim kurumları olarak değerlendirilmekte ve benimsenmektedirler. Bu nedenle, söz konusu bilim kurumlarında bilim adamı olacakların çok iyi seçilmeleri ve çok iyi yetiştirilmeleri ertelenemez bir kural olarak gözönünde tutulmalıdır. Bilim alt yapılarını oluşturan, belirtilen nitelikteki fakültelerin çıkaracakları dergiler de, bilim çevrelerince her yerde aranan yayın organı olarak kendilerini kanıtlayacaklardır. Üniversitemizin, yükseltilme ve atamalarda benimsedikleri ölçüler çerçevesinde yayımlanan dergiler, gittikçe tutulan ve saygınlığa bir duruma gelecek ve ulusal bir nitelik kazanacaklardır. Bu kural, belirtildiği tarzda işletildiğinde, aynı adı taşıyan fakültelerin çıkardıkları dergilerden en azından birkaçı, bir süre sonra kendilerini kanıtlayarak uluslararası bir üne ve niteliğe kavuşacaklardır. Bu durum, ülkemizi, dünya bilim çevrelerinde hak ettiği yere getirecektir.

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, ülkemizin saygın bilim kurumlarından biri olarak, bir yandan öğretim elemanlarının ilmi düzeylerinin yükseltilmesine çaba harcarken bir yandan da her alandaki yayın çalışmalarını milletimizin ve tüm bilim çevrelerinin hizmetine sunmak için elden gelen her fırsatı değerlendirmekte ve kullanmaktadır. Öte yandan, öğrencilerimizin eğitim düzeylerinin yükseltilmesine yönelik hizmetler sunulmasına da özel bir değer vermekte ve büyük çaba göstermektedir.

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, elinizdeki onbeşinci sayısından başlamak üzere "hakemli dergi" durumuna getirilmiştir. Bu nedenle, bilim adamlarımızın bilim süzgecinden geçerek yayımlanan makalelerimizin, dergimizin kalitesini daha da yükselteceğine ve çok daha geniş bir akademik ve okuyucu çevresine hitab edeceğine inanıyoruz.

Bu vesile ile, yeni bir anlayışla çıkardığımız bu derginin iyi sonuçlar vermesini dilerken, akademik bir emek ürünü olan yazılarıyla dergimize hayat veren tüm öğretim elemanlarımıza, çabalarını esirgemeyen Yayın Kurulumuza, büyük bir özveriyle eserlerimizi bilim süzgeçlerinden geçirip değerli katkılarda bulunan Hakem Heyetimize ve yayım sırasında emeği geçen herkese çok teşekkür ediyor, saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

Prof.Dr. Bahattin KÖK
Dekan